„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком, недељом, на целом табаку, а уторником на по табака.

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
За Србију (у сребру)
на годину 35 дин. на пола године 17½ дин
на четврт године 9 динара.

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова, за жиг плаћа се по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад.
РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 84. У Новом Саду у недељу 30. маја (11. јуна) 1882. ГОДИНА XVII.

ПРОМЕНА У БОСНИ-ХЕРЦЕГОВИНИ.

Познато је, да је Слави на заједничком министарству финансије, у кога делокруг такође врховна управа Босне-Херцеговине, спада, дао оставку баш због ове, јер и ако је с почетка из угарског министарства иступио с тога, што није био за окупацију Босне-Херцеговине, то је ипак, да врховна управа Босне-Херцеговине у мађ. руке дође, поднео ту жртву, да се прими места, с којим је врховна управа у Босни-Херцеговини скопчана. Он је напослетку дао оставку, из који разлога не зна се позитивно, али и из сами опрезни речи Славијеви изласи да му је положај тим отешчан био, што је војено поглаварсво Босном и односно Херцеговином имало и грађанску управу земаљску под собом. Сад је услед министарски саветовања у Бечу од суботе м недеље постављен за заједничког финансијског министра г. Калаји, који је и министру Славији десна рука био. Сад се покренуло питање о одношају између војеног поглаварства у Босни-Херцеговини и грађанском управом, и изишло се с тим из заплета: да на челу врховне управе истина стоји војено поглаварство, али да му се дода особено лице, које ће не као грађански „гувернер“ као што се до јуче писало, него као „Civil-Adlatus“ унутрашњу грађанску управу водити, и за тога је постављен гроф Кевенхилер, који је од пре у Софији, а сад у Београду аустро-угарски посланик био.

Премда је у Босни-Херцеговини за трајања окупације управа у привременом стању, то ипак нам начин управе не може бити равнодушан, јер се тек нашег рода тиче, интересујемо се за то: каква ће бити управа, и — у ком правцу? У првом погледу слажемо се са оним страним јавним органима преским, који су препоручивали сасвим одељеног самосталног „управитеља“ за унутрашње грађанске послове. И пак се и у том није успело, него се увело нешто — половно, где ће можда ако и посредним путем војнички уплив претезати.

Но зашто се половичи? То је чини нам се у свези са наумљеним будућим правцем политике са Босном-Херцеговином. Сва је прилика, да се иде за анексијом Босне и Херцеговине, и да се тој пут утире тиме, што ће у последњој линији и посредно главна управа опет бити у рукама војничког поглаварства. Тим се може тумачити и постављање самог Калаја не само за то, што се тим концесија, уступак Угарској даје: даје један министар Мађар, и то баш онај, под којим је највиша унутрашња управа босанско-херцеговачка, него и због тога, што се према одпору који мађарска опозиција у сабору парламентарно даје начелу анексије, и према томе, да се у том погледу и један део саме владине странке пољуљао, и ако још ћути, па се хоће с Калајем, који је у последње време анексије поборник постао, да неки уплив врши одпорним странкама.

С тим ће бити у свези, што је и београдски аустро-угарски посланик постављен за гувернера у Сарајеву. Обојица, и Калаји и гроф Кевенхилер прошли су школу београдску, и познали су Србе.

Међутим босанско-херцеговачко питање није тако просто питање, да би се једнострано коначно решити могло. Ту има још два чиниоца, до који то стоји: берлинско-конгреске велесиле, и Порта. Како се Порта сад и спрам сами велесила показала, види се из акта, којим се противи покушају велесила, да се конференцијоно мешају у египатско питање. Порта се може пре приволети на уступак Босне и Херцеговине мањим и слабијим државама можда под условом, преузећа неког дела дуга турског, јер од њи не преза за Солун, и сам Цариград.

Што се тиче велесила, и њини су нарочито трговински, а и други међународни интереси упућени на балкански полуоток, и за то, да тамо не само Русија, него ни друга велесила превласт не добије, која би са анексијом Босне-Херцеговине неизбежно следовала.

И с тога је и та кубура с ове стране, што не само да се незна крај босанско-херцеговачком питању, него се и сумња, да ће по ову страну бити поспешан, а противу европске воље, или и саме једне од велесила тешко може бити шта, јер кад би велесиле и имале какво право, коначно разполагати са источним народима, ипак ту не важи већина гласова, него једногласност за анексију исто тако, као што је било с окупацијом. Русија тешко да би то на душу узела, а баш ни Енглеска не.

Да се обазремо и на „П. Лојд“, који је пуки анексиј ониста. Он пише у најновијем броју листа: „Ко није у самообмани, „немогуће је да не увиди“ да — не све, али ипак млога зла босанско-херцеговачког стања у провизорији — привремености — извора имају. Докле год не буде несумњиво решено, да Босна и Херцеговина стални посед Аустро-Угарске чине, мисао ће становишта лутати преко граница властитог дома; мухамеданци ће погледати на Цариград, хришћански Славени имаће отворене уши за шаптања суплеменика у Србији и Црној Гори. Докле год није наше поседно право разчишћено, не може бити говора о решењу животни питања, о уређењу аграрног стања, о унапређењу материјални задатака, и о стварању културни установа; ни Аустрија ни Угарска не може пристати, да даље жртве приноси, о којима не зна, за кога се управо доносе. И док год провизорија траје, не може ни стварање поузданог и ваљаног званичништва успети; ни један човек, који има шта изгубити, неће бити лакоуман, и судбину своји везати хтети за област, које изгледа на подкопано земљиште, што сваки тренутак може у ваздух одлетити. Дакле једно од двога — или смо одлучни у Босни и Херцеговини остати, или не. Ако прво, морамо имати смелости, да то отворено признамо, и за то јамства набавимо. У другом случају одржања окупације сасвим будаласто, и на паметни начин могли би се само са питањем забављати, које је је Слави једанпут у меланхоличном часу сам себи набацио: како ћемо из тога напоље изаћи.“

Овако свршује „П. Лојд“, а ми додајемо, да је Слави јамачно у озбиљном часу себе запитао, и погодио.

Питање, како ће се међу тим са разним не племенима, јер су све од три вероисповести исто племе — српско и именом одсрбљено мухамеданско, него са разним вероисповестима поступати? За време Славија повлађивало се мухамеданцима, јер симпатишу с њима; нешто и католицима, јер су католици. Православни Срби су заостали и духовно и материјално, јер као бајаги беговима се не може стечено право одузети, а за аграрни одкуп нема новаца, јер — треба за војску и силне званичнике. Одношај према Србима није известан, јер се од Србаља зазире, а за анексијом не теже. За мухамеданце или католике, или обоје? Но не ћемо да разбијамо главу о посљедицама, о којима и сами сумњају.

Имамо још забележити, да су поводом ове промене и младочески „Народни Листи“ нешто окренули лист. „Именовање Калаја за министра као доброг мађ. домољуба даје Мађарима неку залогу, да ако би окупација постала анексијом обе области, то се промена неће догодити на уштрб Угарске.“ Но има млого Мађара, који друкчије држе. „С изкључивог дакле аустријског становишта, веле „Н. Л.“ може се избор новог управиоца Босне-Херцеговине назвати добрим.“

Није нам лако бавити се овим тугаљивим стварима, али на послетку у отвореном питању мора дискусија, расправа слободна бити како за једно, тако и за друго мнење и тим се правом са могућом опрезности служимо, јер у нама — куца срце.

ОДБОРУ
за пријављивање посланика и испитивање њихових пуномоћија.

На саопштење г. министра унутрашњих послова послато актом управе вароши Београда од 24. маја ов. г. Бр. 7755. одговарамо ово:

Пошто смо потписати посланици из опозиције дали оставке што влада није хтела дати рачуна о дугу, којим је земља услед банкротства Генералне Уније задужена, и о преносу истог железничког уговора а по уставу и законима дужна је на захтев народних посланика давати рачуна и одговора.

Пошто су заостали посланици у скупштини неуставно упразнили наша места и погазили 82. чл. устава, који гласи: „Скупштина може решавати, кад у седници њеној присуствују најмање три четвртине чланова;

А за пуноважно закључење изискује се, да су за предлог дали глас најмање половина присуствујућих чланова и један више.“

Пошто се је обистинило да је влада без споразума и договора са народним представништвом пренела пропали Бонтуов уговор на друга друштва и пошто се у опште под њеном управом не може испитити и сазнати права штета од банкротства Генералне Уније:

То ми потписани, захваљујући народу на поново датоме нам поверењу овим изјављујемо, да не можемо ући у скупштину, која није више уставни и законити представник народни; јер би уласком својим одобрили и потврдили оно, што је неуставно и незаконито; ми не можемо радити са владом која је устав и законе погазила, и по томе сматрамо као једини пут који нам патриотизам и свест о уставности у овој прилици налажу тај, да вратимо своја пуномоћија народу, који нам их је и дао, и с тога вам јављамо, да овај наш акт сматрате као оставку на наша посланичка места, **ако држите да сте за то надлежни**, а у исто време и као протест противу тога што су влада и скупштинска већина повредили устав и законе земаљске.

За нас је највеће задовољење, што је резултат избора од 15. маја о. г. јасно и свечано показао, да народ осуђује политику и радњу владе и њене већине.

Ми држимо да ћемо овим кораком најбоље одговорити своме уставном убеђењу и драгоценом народном поверењу, и да ћемо стојећи вазда на уставном земљишту очувати част и достојанство народа и владаоца и послужити животним интересима земаљским.

У Београду, 25. маја 1882 год.

Народни посланици:

Марко Петровић, Васа Стошић, Дим. Катић, Сима Несторовић, Никола П. Пашић, Сима Милошевић, Михаило Смиљанић, Арса М. Дреновац, Смиљко Ћирић, Вујица Тодосијевић, Милан Ђ. Ђурић, Петар Стефановић, Станко Петровић, Милисав Степановић, Иван П. Протић, Василије Павић, Ђурђе П. Ђоровић, Савко Ђусић, Владислав Павловић, Благоје Божић, Маринко Ивковић, Жив. М. Миленовић, Риста Ђусић, Р. С. Поповић, Вел. Кундовић, Новак Милошевић, Мак. Милутиновић, Таса Ђикић, Раша Милошевић, Аврам Сандић, Перо Васић, Анта Рајичић, Поп П. Радивојевић, Лала Николић, Алекса Станојевић, Стојан Станковић, Маринко Марковић, Станоје Динић, Милан Глигоријевић, Љ. Дидић.

Данашња ситуација и радикална странка.

У сваком нашем раду полазимо с гледишта да је народ господар наше државе. Више њега нема никога и сви Срби, почев од владаоца па до последњег сиромашка, морају се покоравати народној вољи. Чиновништво и сви великаши, који примају плате из народне касе нису ништа до народне слуге. За то што народу чине неке услуге, што врше неке послове, који су од опште користи, за то их народ плаћа и то толико, да су ослобођени од сваког другог теретног рада.

Народ не може и не треба да плаћа чиновнике, који раде послове, који су супрот народног интереса, супрот народне воље и супрот његових захтева. Нико не плаћа слугу, који ради против свог газде, па то исто не може се тражити и од народа да плаћа чиновнике своје, који би радили против њега.

Држава наша није поклоњена народу нашем, она није добивена ни политиком ни преваром, она је подигнута народном крвљу и народним знојем. Државу нашу и земљу нашу издржава и унапређује радник, коме зној са чела капље, коме много недостаје а који много одваја од својих уста, да издржи чиновништво и војску.

Кад је народ господар ове земље, онда закони и уређења наше земље не треба да су управљени против народа, против његових права и против његове воље и слободе. Закони и уредбе треба да су чисти израз његове воље и његових потреба.

Да се у земљи не доносе закони против народа установљена је скупштина народна, коју треба да народ изабере у слободи и без притиска.

Ако се оће да закони буду израз народа, да одговарају његовим жељама и потребама; онда треба да буде и скупштина прави израз народа и његових назора.

Скупштинари, који састављају скупштину, треба да раде оно, што им њихови бирачи наруче да раде. Скупштинари, који раде супрот својих поверенika нису прави заступници њихови и неодговарају пољу скупштинара но приближују се оним адвокатима, који кад граде пуномоћије својих поверилаца, раде да ове упропасте и сатру.

За то се сматра да је она преставна система најбоља, која је на што краће време, и у којој су посланици везани опредељеним пуномоћијем, и где се посланици бирају за сваки посебни закон.

Наша скупштина бира се на три године и поред свака два посланика народна седи један трећи министарски или владин.

На решење пред данашњу народну скупштину дошло је једно огромно важно питање, — железнички уговор, који земљу везује за педесет година а задужује на сто и двадесет милиона динара.

Народни посланици поделили су се при решењу тога питања: једна и то већа страна, која се напредњачка већина зове, придружила се министрима и потпомаже њихов захтев да се уговор усвоји: друга мања страна, која се радикална странка зове, одсудно је противна томе уговору.

Народно јавно мишљење и јавна штампа изразили су се против тога уговора, но влада, силом свога положаја, силом власти и другим неуставним и нередовним мерама, а супрот закона протурила је поменути уговор, којим задужује Србију на 50 година.

Није дуго прошло а друштво, с којим је уговор закључен, банкротирало је, и услед тога закачило је Србију са 40 и неколико милиона динара, који кад се маса расправи своде се на 20 милиона динара чисте штете.

Више од трећине народних посланика тражили су од владе да каже са колико је Бонту Србију задужио и да каже је ли намерна да исти уговор пренаша и на друга друштва?

Влада не само да није хтела одговорити, него је са скупштинском већином донела закључења од 19. фебруара, која су противна и уставу и закону, и којима се иде на то да се угуши глас свију оних, који се не слажу са владом и који траже рачуна.

Кад је скупштинска мањина видела да влада не ће да покаже рачун, да крије своју намеру у односу преноса железничког уговора, и кад је видела да устав и закон гази само да избегне полагање рачуна; онда је она после више пута поновљеног питања — положила своје оставке, и није хтела да својим присуством припомогне да се штетни и убитачни железнички уговор пренаша на аустро-угарска друштва.

По уставу, а изриком по чл. 82. заоставши посланици нису могли пуноважно решавати, и влада је принуђена била да распише опште изборе.

Но влада је погазила устав и наредила је само допуњавајуће изборе, само да би добила већину — с којом би могла радити и која би припомогла да је ослободи од одговорности и да прикрије штете, које су Србији нанесене за време докле њена одговорност истиче.

Народ појимајући своје право и дужност, и видећи да ће Србију напредњачка влада увалити у још већ несреће и заплете — изабрао је поред невиђеног и нечувеног притиска готово све старе посланике. После победе народа и радикалне странке — дужност је била владина да положи своје оставке јер народ је исказао своје неповерење спрам владе.

Влада није хтела да се покори народном суду и да се подвргне правилима уставности, но је сачекала ново изабране посланике и покушала је раз-

ним средствима да их приволе да уђу у неуставну скупштину.

Напредњачка већина и влада били су спремили законе да чим би опозиција ступила у скупштину да акламацијом усвоји такве законе, који би још даље у незаконитости и неуставности ишли од оних закључака, који су донесени 19. фебруара. Осим тога спремна је била да пренос уговора железничког и поднешени рачун усвоји и одговор с владе скине. Скупштинска већина и влада мимо устава и закона спремили су се били да све сврше у једној седници и у неколико минута.

Новоизабрана радикална опозиција, тражила је да се неуставна закључења од 19. фебруара пониште и да се сав рад, који је базиран на поменутим закључењима поништи, и да се штета покаже и уговор железнички за раскинут огласи.

Ако скупштинска већина неће да пристане; онда су је позвали у име љубави ка отаџбини, у име поштовања народа, који је изабрао, у име напретка и будућности своје земље да положе сви своје оставке и народу оставе одрешене руке да пошље на скупштину људе, за које држи да су вољни и кадри да рачун истраже и предупреде пренос уговора.

Влада се бојала оптужбе а напредњачка већина јурила је за тим да прикрије штету и пренос уговора против народне воље изврши.

Према таком стању, радикална опозиција, којој су се придружили и два либерала није смела ништа друго урадити, но не ући у скупштину, која се народа одрекла и погазила устав и закон, и протестирати у име народа и својих бирача, што се устав и закони газе и што се народне паре арче, а не даје се рачуна.

Заоставши напредњаци у скупштини пошли су неуставним путем и погазили су и последњу сенку нашег устава. Супрот 82. члана устава, супрот устава да сваки Србин може бити изабрат, који је испунио све услове доноси закључење, да се места изабратих посланика упразне и да се ови више не смеју бирати.

Заоставши напредњаци у скупштини доносе решење, којим искључују људе, који не одобравају њихов рад, доносе закључење које каже народу да не бирају ове посланике, који рачуна траже и не допуштају да се у овој сиротној земљи троши без рачуна и без одговорности — траже да народ бира напредњаке, аминаше, којима је све равно, оће ли Србија опстати или пропасти.

Но народ није дозволио и много силнијим да троше без рачуна и одговорности, и ми се тврдо уздамо да неће ни овим ништавцима дозволити да просипају народни зној и народну снагу.

Тешко онима, који су уобразили да се могу с народом борити, да могу народне милионе растурати и опет не одговарати.

Народ може опростити онима, који га моле, али онима који му се ругају, који га грде, који не верују његову реч, његову снагу, његову вољу и жељу, који држе да је глуп и да се с њим шоркапе играти може, тима народ никад не прашта, противу тих ће покренути сву своју снагу, пробудиће своју енергију и сможђиће на бојном уставном пољу све своје противнике.

Ми се тврдо уздамо да ће народ као из једног грла викнути: ми бирамо старе повереника и старе посланике. Не верма ли се маша тврда воља, онда нека се сете господа напредњаци у Београду да народ може једном рећи: не дам других пара, док се рачун од датих не покаже.

Из београдске **„Слободе“ („Самоуправе“).**

Политички преглед.

Више пута одгођена и с великим интересом ишчекивана расправа о сатмарској петицији, којом се иште, да се руским Јеврејима стане на пут, да се у Угарској не насељавају, почела је у среду на **уг. земаљском сабору.** Но како је саборско заседање на измаку и како су посланици слабо искупљени на сабору, то расправа није одговорила очекивању, текла је доста млако. Одгођена је до петка (у четвртак није због рим. благдана било седнице), када је јамачно и завршена. Јуче (у суботу) требао је сабор и садашње му, прво заседање кр. отписом бити закључен и одгођен до 23. септембра. Кад се сабор на ново састане и конститујише, биће и делегације у Будапешту сазване, дакле око почетка октобра.

Нови Аустро-угарски заједнички министар финансија, **Вењамин Калаји,** положио је, као министар, у понедељак заклетву монарху у руке. У уторак се Слави опростио од чиновника заједничког министарства финансија, а Калаји примио службу. У среду је Калаји отишао у Будапешту, где је посетио министра-председника Тису и поједине министре. Како „Н. Сл. Пр.“ отуд брзојављају, Калаји ће своје бављење у угарској престоници употребити, да с Тисом конферише о босанским стварима. У петак се требао вратити у Беч. О програму његову јавља „Хон“, да је Калаји за то, да управа у Босни и Херцеговини остане искључиво грађанска и да она не оптерећава унутрашњу управу монархије. У осталом, додаје „Хон“, то становиште јест conditio sine qua non окупацијоне политике. У след тога је досадашњи Аустро-угарски посланик у Београду, гр. Рудолфо Кевенхидер, већ наименован за грађанскога гувернера у Босни. Београд канда постаје школа за Аустро-угарске функцијонаре у Босни. Калаји, је као што је познато, заступао двојну монархију у српској престоници, па ето и садашњи заступник њен иде оданде право у Босну за гувернера. И то је један знак времена. Што се тиче калајева наследника у министарству спољашњих, за то је место, као што „Н. Сл. Преси“ из Будапеште јављају, опет угарски државјанин одређен, и то Лад. Сећењи, који је био од пре члан конзервативне странке, па је прешао на владину; отац му је острогонски жупан и потпредседник магнатске табле.

У прошли понедељак (а не у уторак, као што у прошлом броју у новијим вестима погрешно стоји) била је депутација **српске народне радикалне странке код краља Милана** на аудијенцији. Орган исте странке, „Слобода“ („Самоуправа“), јавља о том: „Јуче примио је краљ депутацију радикалног клуба, која се састојала из 5 чланова. Аудијенција је трајала скоро два сата, и у говору додирнута су сва важнија питања, која су од великог уплива на данашње стање земље и њен будући развој. Депутација је изнела гледиште радикалне странке у односу унутарње и спољне политике, а нарочито је нагласила своје гледиште, да је радња владе неуставна била, кад је наредила накнадне изборе, и да су закључења од 19. фебруара неуставна и незаконита, и по томе је сва радња, која се на њима оснивала, неуставна. Краљ се изразио, да интереси земаљски захтевају, да се партајске борбе ублаже и да би радикална странка могла покушати, кад је при изборима победила, да нађе удесан пут измирења. На ово је депутација одговорила, да је радикална странка све до 19. фебруара била вољна, радити са већином, али од тога времена она сматра да је заједнички рад постао немогућан за то, што држи, да закључења од 19. фебр. повређују устав и закон. На исказану жељу краљеву одговорила је депутација, да ће покушати, да нађе удесан пут, којим би се земља ослободила данашњег тешког положаја, а тај би пут био, да ступи у преговор с већином скупштинском у тој цељи, да се посланици већине и мањине споразумеју у том, да сви положе своје оставке, како би се дошло до општих избора, те да народ изрече своју пресудну реч. — Клуб радикалне странке држао је одма седницу и послао је другу депутацију председнику скупштине са жељом, да се покуша споразум са народним посланицима напредне странке на горњој основи.“ У свом броју од 27. о. м. јавља даље исти лист: „Јавили смо у прошлом броју, да је радикални скупштински клуб ступио у преговоре са напредњачком скупштинском већином **једино на тој основици, да оставке положе сви посланици.** Но по што напредњаци никако нису хтели пристати, да даду оставке и изађу пред суд општих избора, то су сваки даљи преговори прекинути, а оставке су положили само радикални посланици.“ На пред доносимо извјаву, којом су исти посланици положили мандате. Као што из Београда брзојављају, влада хоће — „по савету већине“ скупштинске — да распише **нове накнадне изборе.** Али ако она и при другим накнадним изборима прође, као што је и при првим, а јамачно ће тако проћи, то сведочи она свест, којом је народ прве накнадне изборе обавио, — шта онда? Идемо, да видимо, докле ће „напредњачка“ влада терати и зарад својих столица кочити точак парламентарне, па по том и васколике државне радње, ако не и што горе. „Напредњачка“ влада у Србији — то је за иста јединствен и беспримеран појав у повесници ма које на свету парламентарне владавине. Али куцнуће и њојзи — последњи час, то време мора доћи. Само како ће она онда правдати, што је све починила! Народ ће праведно судити, али и — строго.

О српској железници јавља „Беогр. Днев.“ у броју свом од 26. маја: „Са поуздане стране дознали смо, да су сви инжењери, који су од главног предузимача Виталиса добили налог, да путују на поједине тачке пруге железничке, добили јуче противан налог, т. ј. да се не крећу. Као што чујемо, узрок је томе, што главни предузимач не ће да отпочне грађење, док скупштина не одобри пренос уговора за грађење, јер у самом уговору постоји једна тачка, која вели, да уговор важи, кад га скупштина одобри. С тога није хтео Виталис ни кауцију од два милијуна да положи, а изјавио је у једно, да ће, ако се ствар за 24 сахата не изведе на чисто, одступити као главни предузимач.

Као што је познато, **подунавска комисија** свршила је пролетње заседање своје, и Емило Барер већ се враћа дома у Француску. По што је његов предлог за решење подунавског питања наишао у **Румунске** на тако рећи несавладив отпор, то се по дипломатски кругови мисли, да је сад на Француској, јер она је бареров предлог усвојила као свој, или да силама предложи такав исправак на тај предлог или да на Румунску учини пресију, не би ли га и она примила. У Бечу не ће да узму иницијативу у том погледу. Подунавска комисија држала је 21. о. м. последњу седницу своју, и ту су правило о пловидби, што га је она усвојила, потписали сви повереници, осим румунског, неки од њих са виђ познатим условима и резервама.

Мала **република Андора,** која једва ако броји 10,000 становника, али опет зато живи врло бурним политичким животом, лежи, као што ће познато бити, међу **Француском** и **Шпањолском** и стоји под двоструком заштитом, под заштитом француске државне поглавице и шпањолског владике из Ургела. Та два заштитника именују на изменце сваке друге године врховног судију и сваке године једног од судија у андорској републици, а за то им становници андорске долине сваком плаћају годишње 960 франака (динара) данка. До сад је аријешки префекат, који седи у Фоау, заступао председника француске републике, и од 1806. год. он је сваке године примао од три андорска посланика заклетву поштовања. Прошле недеље донео је париски „Журн. Офисјел“ извештај министра унутрашњих послова председнику републике, и у извештају се разлаже, да у след развитка комуникација права свеза међу Андором и Француском не иде више кроз стару грофовију фоаску, него кроз Сердању. Да би дакле француски штићеници били ближе свом заштитнику, налаже се у извештају доданом декрету, да поменуте функције пређу с аријешког на префекта источних Пиринеја. У једно се наређује, да прадски потпрефекат, који стоји под источно-пиринејским префектом, стално заступа Француску према андорским авторитетима и ургелском бискупу.

Парница против Русина.

У понедељак 31. о. м. почеће у Лавову парница против оптужених због велеиздаје Русина. Оптуженика има једанаест. Парница та прави врло велику сензацију, јер је доведена у свезу са тако званом панслованском агитацијом. У мисли, да ће због тога та ствар и наше читаоце занимати, доносимо **тужбу државнога тужиоца,** из које се види, како је ствар квалификована и приказана, и која је оптуженима у своје време достављена.

Тужба почиње веома опширном дефиницијом „панславизма“, описује агитације панслованских руских одбора по Галицији, те црта на послетку резултате поведене истраге овако:

„Витез Адолфо Добрански, доста познат међу источним Славенима у Угарској, као панславистички агитатор, ширио је са свога имања Чертеш, тик галичке границе, успешну пропаганду у смислу руских панслависта.

„Он има, као што је познато, бурну политичку прошлост за собом; он је био царски аустријски војни повереник год. 1849., када су руске чете улазиле у Угарску; касније био је одликован редом гвоздене круне III. разреда, руским редом св. Ане II. разреда и Владимировим редом III. разреда, те буде додељен, као дворски саветник, кр. угар. двор. канцеларији, где је, како вели, бранио словенске народне интересе.

„Није се могао спријатељити са промењеним положајем Угарске, борио се против дуализма и на послетку, јер му звање није било у сугласију с његовим радом, буде год. 1876. умировљен. Он тврди, да је као заступник на угарском држав. сабору и доцније као председник књижевнога друштва св. Василија у Унгвару увек настојао, да заштити угарске Славене против тежње мађаризације, и зато да је он и син му Мирослав Добрански био прогоњен, те напослетку принуђен, да се посвети приватном животу на свом имању у Чертешу.

„Из овог његовог одговора привидно би се могло закључити, да је витез Адолф пл. Добрански увек био лојалан аустријски патриота, па да је ипак, све без разлога, био прогоњен.

„Но очитовање кр. угарскога министарства унутарњих послова од 11. марта 1882. бр. 333. доказује баш противно; у том се очитовању саопћује, да је витез Адолф Добрански од вајкада био реван русофил. Онда је добио пригодом догађаја год. 1849. осим редова за услуге, које је Русији учинио, таће знатну своту новаца, своје имање Чертеш да је за руске рубље купио, те се тим и сам дуго време хвалисао.

„Касније предобио је својим упливом сво русињско свећенство за своје русофилско коварење; његовим председавањем добило је много русинских цркава, школа, свећеника итд. из Русије новчану потпору; до год. 1861. био је покровитељем свију Русина, који су били пријатељи Русији, преко њега докриомчариле су се руске брошуре и књиге у Угарску, а до тада родољубиви русински свећеници деморализовани су његовим упливом.

„Од год. 1861. није се витез Адолф пл. Добрански усудио и надаље јавно агитирати, али зато је својим густим посетама крепио русињско свећенство у русофилских тежња, те је путовању свога сина Мирослава Добранског и зета Емануила Храбара развио ревну делатност у том правцу.

„Сва је прилика, да је Адолф Добрански у руској плаћи и да је он најрадениј агент панславистичке странке. Његов пријатељ Владимир Терлецки пише у једној биографској цртици, да је Адолф Добрански опћио са познатим панславистама Гловацким, Самарином, Побједоношчевом и другима. Такође је сумњиво, што Добрански има знаменит приватни иметак, кога си од своје службовине није могао заштедити.

„Врло су карактеристични обитељски одношаји Адолфа Добранскога. Његов зет, професор Антон Будиловић у Варшави, који је често долазио к тасту у Чертес и Лавов, следи у своји списи панславистичке тенденције. Други му зет, Емануел Храбар, бивши одветник и заступник на државном сабору у Будимпешти, који је после починјене преваре побегао и тералицом прогоњен, борави од г. 1871. у Русији, где кажу, да је ступио у државну службу. — Адолф Добрански и кћи му Олга Храбар тврде до душе, да је Емануела Храбара нестало, али поједини податци (такође изјаве Беле Храбара) показују, да ће ваљда његово пребивалиште бити познато роду му, али се таји. — Олга Храбарова, за чудо, станује у отчевој кући у Лавову, дочим су њезини синови на науки у Русији на руске државне трошкове. — Мирослав витез пл. Добрански, син главног оптуженика, такође гаји начела панславистичког коловође. Премда је наображен, он не тражи нити недобива никакве службе у својој домовини у Угарској; како је ватрене нарави, завади се једне ноћи с домобранством и почини злочин увреде величанства; касније учини се у Галицији кривим злочинства јавнога насиља, ради тога буде позван на суд у Пшемисл, који га је као скитницу прогонио, и напослетку, пре две три године побегне у Русију.

„Адолф Добрански сам признаје, да је свога сина Мирослава препоручио победоношчевљевој заштити. Томе се упливу ваљда има приписати, што је Мирослав Добрански — премда иноземац — тамо се у кратко време достао угледна положаја.

„У Русији је најпре ступио на публицистичко поље, стекао си име као сарадник панславистичких листова, те је оданде непрестано био у савезу са својим познаницима у Угарској, са патром Иваном Баковским и другим. Он се је дакле здружио са галичко-русинским странчким вођама, као што је Бенедикт Плошчански.

„У једном листу, управљеном на Плошчанског, од 13. јуна 1880. признаје он, да је члан и ревни присташа панславистичког одбора у Петрограду, коме је и Побједоношчев чланом.

„Он извешћује, да Победоношев прилања уз ствар галичких Русина и да је исти приправан ту ствар удесити тако, да подпуно задовољи славофиле, Плошчански нека само склони своје суплеменике у Целму, да приступе у панславистички одбор.

„У листу од 23. новембра 1880. изјављује Мирослав Добрански, да је његов програм: у руском друштву и новинарству бранити интересе угарских и галичких Русина; даље саопштава, да је он, као члан панславистичкога одбора, известитељем неруских, а особито галичко-русинских часописа о замољених подпора.

„Из листова, који су запљењени код Раковскога, који је познат као угарски панслависта, види се да се Мирослав Добрански, као члан панславистичкога одбора у Петрограду изјавио приправним, да испослује новчане подпоре друштву св. Василија у Унгвару, те појединим особама, које се имаду посве потајно обратити на Олгу Храбарову.

„Пред једну или две године буде Мирослав витез пл. Добрански именован колегијалним тајником у руском министарству унутарњих послова, те се чини, да је ту његов положај био врло повољан, јер је својим рођацима слао новаца, обећао им и надаље слати, настанио се близу Петрограда у летњем дворцу и најпосле путује много. Као емисар појавио се Мирослав Добрански у обћинској кући у Чертесу, нетаруђи си главе с тералице, која је проти њему расписана била.

„У Чертесу, посредовањем бившега заступника на аустријском државном већу, Јулија Гировкога, упозна се са новинаром Јосифом Марковим.

„За тим путује по северној Угарској, Галицији и Буковини, опћи туда са знаменитим, већином панславистички задахнутим личностима, наручује плаћене агенте као предње етапе панславистичких коварства у свим струкама књижевног, друштвеног, црквеног и политичног народног живота русинског пучанства у Галицији, Буковини и северној Угарској; агенти му шаљу извештаје о дотичним успесима свога деловања преко Олге Храброве и Мирослава Францисција у Бечу, а он упућује исте агенте, како имаду даље поступати и шаљу им налоге

Међу тим изненада се витез Адолф пл. Добрански скупа с кћери Олгом Храбаровом, без сваког права повода у септ. 1881, пресели у Лавов, ту фактично ступи на чело панславистичкој русинској странци и као предстојник народне касине стане сумњиво опћити са свима знаменитим русинским особама. Под његовом егидом и под водством уредника русинских часописа, који су познавали велеиздајничке намере, као Плошчански, Марков, Наумовић, Огоновски, Трембицки-Ничај прибавивши преко Адолфа и Мирослава Добранског поштански деби за Русију, пође русофилском новинарству у Галицији за руком, да прокрче, снажније но пре, панславистичким идејама улаз у Галицију, те су ови часописи, позивајући се на сретније стање у Русији и у звезде кујући идеју народног, црквеног и књижевног јединства свију Славена, проповедали мржњу против других народности, шта више против постојећег државног реда у Аустрији, и стицали присташе за ове мисли.

„Олга Храбарова тајно посредује у изванредно ревном, разграђеном и тајанственом дописивању међу Мирославом Добринским и појединим оптуженицима, као и међу другим поузданицима. Шта више развило се успоредо с овим веома живахно дописивање појединих оптуженика међусобно и са иноземним панславистичким вођама.

„Тајно вођеном дописивању јесте сврха, да се панслависте узајамно бодре у раду око панславистичких тенденција.

„У исто доба је патер Наумовић уз припомоћ оптуженика, Алексе Залуског и Ивана Спрундера, који су били са велеиздајничким циљевима споразумни, посве потајно приправљао апостазију опћине Химилицки са грчко-католичке на грчко-источну вероисповест, те је најпосле са знањем Плосчанског извео исту промену верозакона, не би ли тим, чисто политичким средством агитације, које није ни мало утемељено на верозаконском осведочују, привео и друге опћине северне Галиције к шизматичкој вери и тако приправио терен за даље панславистичке коначне циљеве.

„Најпосле је витез Адолф пл. Добрански, уз суделовање оптуженика, Маркова, и Наумовића уходио утврде код Залесчика и њихов положај, имајући при том велеиздајничку намеру.

„Ова делателност оптуженика без двојбе пада у појам злочинства велеиздаје, како је установљен у §. 58. lit. c. аустријског казненог закона.“

Тиса-есларски догађај.

У два маха (бр. 77 и 79. нашега листа) јавили смо у кратким потезима грозни догађај, о убијству хришћанске девојке у Тиса-Еслару. Ствар је та изазвала велико огорчење против Јевреја, и пошто ствар све већег замашаја добива, то ћемо је и ми будније пратити. За сад саопштавамо један извештај „Тршћ. Тагблата,“ који местимице овако гласи:

„На левој обали Тисе, по миље јужно од чувене винске вароши Токаја лежи Тиса-Еслар, спахилук староплемићске мађарске породице Калаја. Становници, којих има око 2000, понајвише су католичке и реформатске вере, али и Чивути су прилично многобројно заступљени, има их од прилике 400 глава.

Јужно од калајевог замка стоји католичка црква са угодним парохијским домом. Кад овога оставимо на лево, дођићемо на скоро до последње куће, до суваче, која у горњој афери игра врло важну улогу, јер Естер Шољмошову, несталу хришћанску девојку, видеше овде последњи пут, када је поред суваче ишла према јеврејској богомољи, синагоги.

Синагога, која је на малом вису сазидана, имаде дворану где се моле и једно мање одељено двориште, у ком стоји један просто отесан подугачки астал.

Преко пута од синагоге налази се канторова кућа. Специјалитет у Тиса-Еслару је ритуално (по црквеном обреду) купатило, које се у тој кући налази, и ми нећемо да читаоцима ускратимо опис истога.

Сама кућа састоји се из дворишта и две собе. Кад прођемо по првој соби, приметићемо, да се у средини љуља патос под нашим ногама. При пажљивом истраживању наћићемо, да се тај патос може подићи. Доле зјапи грозна провалија, понор, који је врло мрачан. Из друге собе воде узани, коси басамаци у „микве“ то ритуално купатило. У тој дубини од два хвата имаде узана, мала када и једна мала пећ од лима, да се вода греје. Вода не може из каде непосредно истицати, већ се прљава вода аковом извлачи и кроз ову рупу у првој соби избацује на поље.

Још никада у свом животу нисам се налазио у прљавијем, кужнијем и гаднијем месту, него што је „микве“, та жалосна сатира сваког купатила!

Писац овог извештаја посетио је и удовицу Шољмошку, матер убијене девојке. Он пише о томе: Удовица Шољмошка, погнута старица, прими ме у посету. Ја је запитах, има ли каквих вести о њеној кћери.

„Ја нећу никад више ништа о њој чути!“ беше жалосни одговор. „Ја би се повиновала божијој вољи, кад би могла хришћански сахранити њене мени драге кости.“

Ја је стадох тешити. А шта, ако се врати жива натраг, и ако је само њена госпођа хрђаво њом поступала, па је побегла од ње?

Старица суморно махаше главом.

„Та она није ни била у служби, она је живила код госпође Хуријеве, њене куме, која је пазила на њу, као на своје рођено дете.“

„Када сам ишла кући,“ примети Жофика, старија већ, „сретнем се њоме код суваче, и тада ми приповедаше пуна радости, да јој је „неника“ (тетка; тако зваше своју куму) обећала, ако буде добра, да ће јој поклонити пет форината, да купи за ускрс пар ципела. Она се јако журила, јер је тетка чекала на боје, да за свеце кућу лепо окречи. Ја сам још гледала за њом, како је даље ишла према синагоги, и изгубила сам је из очију, тек кад је заишла за ћошак. Од то доба нико је више не виде.“

„А кад сте приметили, да је нестала?“

„Када је госпођа Хуријева заман очекивала, да се мала врати натраг, дође после подне к нами, да се распита, где је дете. А кад већ до сумрачка кући не дође, пођосмо, да је тражимо. Жали боже бадава!“

„Јесте ли то власти пријавили?“

„Да богме! Трећи дан по томе, кад се већ по свом селу говорило, да су Естерку убили Чивути, отидем ја у општинску кућу, те пријаву учиним. Биров ми одговори, да је то лудо блебетање, девојчица ће се већ наћи. Тако прође више недеља. Једног дана говорио је мали шестољетни синчић канторов са више њих гушчара, да врло добро зна, где је хришћанска девојка. Његов отац је девојчици свезао руке остраг, па је онда угушио и у вече врат отсекао. Ја одем још један пут пред суд, и тамо ми дадоше за одговор, да ће девојчицу по свој земљи тражити.“

После неколико утешних речи опростим се од ожалошћене породице.

Како се приповеда догађај у Еслару.

Од како је нестало сироте девојке, наравно у Еслару нема другог разговора, до ли само о томе. Ево онога што сам ја од разних особа о том догађају сазнао:

На лазареву суботу пошље Естерку Шољоцшеву њена помајка, да у дућану Јожике Колмајера купи за десет новчића плаветне и црвене боје.

Мала обави тај налог. Између 11 и 12 сахати пре подне купи она боје и пође натраг. На путу су је многи видели, између осталих и њена сестра Жофика. Када је ова на улици гледала, тврди, да је њу видела на путу према синагоги. Тамо изгуби сваки траг од ње.

По народу је ишло од уста до уста, да су Естерку убили Чивути. Али општински судац и интелигентнији становници у месту нису хтели да верују тој вести, догод канторов синчић у сигри са другом децом није изјавио, да врло добро зна, где је хришћанска девојка. „Тата је њу к себи дозвао, свезао јој руке наопачке и „шактер бачи“ пресекао јој је врат“.

Испитна комисија, која је 18-ог стигла у село, отпоче свој посао са преслушањем кантора Шарфа, његова обадва сина, његове жене и Соломуна Шварца, који је јеврејски „шактер“ у селу. Из почетка сви порицаху, да су девојчицу и видили. На основу исказа сведока ипак их затворе и после тридневног затвора изјасни се најпосле старији, шеснајстогодишњи син канторов, да ће све исповедити.

Његов исказ пред истражним судијом гласи:

„Кад је Естер Шољмошева оног кобног дана прошла поред синагоге, замоли је канторова жена, да уђе унутра и да скине јело с огњишта, пошто је субота, и она то не сме чинити. Када је Естер унутра ушла, ухвати је кантор Шарф, свеже и угуши је. У вече је одвуку у синагогино двориште и положе на астал. Сада приступи к њој „шактер“ Соломун Шварц са ножем у руци, и пресече јој гркљан. Проливену крв ухвате у један велики лонац.

Шта је доцније било, не уме да искаже; њега истина нису пустили у синагогу, али кад се то тамо збивало, стајао је пред вратима, и гледајући кроз кључаницу, видео је све, шта се догодило.“

* * *

У Еслару влада услед тих догађаја узбуђеност; народ се ипак држи мирно и трезвено, и до сад није било никаквих изгреда. Вест будапештанских листова, да је у Еслар 600 војника одаслано, нема ни мало основа.

Народ види, да су компетентне власти преузеле истрагу у своје руке, и уда се у то, да ће се истина открити и да ће кривци бити кажњени.

Из најпоузданијег извора могу јавити да се резултат судског истраживања до сада у овоме садржи:

Искључено је, да је Естер Шољмошева учинила самоубијство. Исто тако канда је искључено, да је постала жртва неморалног атентата.

Најпосле је искључено, да је побегла од куће, било из страха од казне или из љубави.

Симптони, који се до сад указаше означавају, да је несретница постала жртвом атентата убијства.

Предстоји нам решење две тешке загонетке. Једна је: где је лешина девојке? Друга: какав је психолошки разлог злочину?

Хоће ли будућност донети та решења“?

Портин одговор на предлог о конференцији.

Окружница, којом је турски министар спољашњих послова, Сајид паша 21. маја одговорио на предлог западних сила, по ком би се зарад решења мисирских заплета требала у Цариграду да састане конференција јевропских дипломатских посланика, гласи:

Ја сам већ дао на знање, како је на царску заповест маршао Дервиш паша послат у Мисир и како му је поверено, да тамошње прилике сталожи. Мислио сам, да ми то исто ваља саопштити и господи заступницима великих сила у Цариграду. У исто време с тим саопштајем мојим доставили су ми господа посланици енглески и француски препис депеше од данашњега дана у којој се предлаже, да се у Цариграду састане посланичка конференција, која би углавила мере, што би их зарад осигурања реда у мисирским стварима требало учинити на темељу, у поменутом телеграму наведеном. Ми се тврдо надамо, да ће Дервиш-пашино посланство довољно бити, да се у Мисиру на опште задовољство створи редовно (нормално) стање ствари. Кад ствари тако стоје и кад узмемо на ум, да имамо права, отуд се надати практичким и делотворним последицама, не можемо да увидимо, да је нужно, да се састане конференција ради мисирских ствари, по што уређење тих ствари јесу прерогативе и суверенска права султанска, прерогативе и права, која су силе право цениле и о којима су оне више пута изјавиле, да ће их поштовати и не дирнута сачувати.

Пре свег и по природном току ствари мора од законитог и територијског суврена закључено посланство важити више, него ма који други обзир, и ја сам то изразио и господи заступницима великих сила. Ми се дакле надамо, да ће пројекат о конференцији, о ком је реч, бити напуштен и да ће силе у својој великој и благонаклоној бризи за права и интересе државне, као год и за status quo у Мисиру делити овом приликом наш назор. **Сајид.**

Разговор са Араби-пашом.

Дописник „Стендерда“ у Кахиру имађаше прошле суботе разговора са Араби пашом, о коме у свом листу сљедећи извештај доноси:

„Баш кад сам ступио у његов двор, примио је Араби неку велику депутацију бедуинску. Његова соба за аудијенцију беше пуна официра, племића и шејика, чије је услужно понашање у опреци стајало са његовим тежњама као демократским вођем. Пошто сам од прилике по сахата чекао, прочита Араби моје препоручно писмо, које сам му предао. Рекох му, да као заступник знатних инглеских новина жељно очекујем, да из његових уста чујем сопствено разлагање назора његове странке.

Араби одговори: „Бритска публика већ знаде моје назоре преко мојих пријатеља Блунта и Грегорија. Ови су тачно представили назоре странке, која је мене за свога вођу изабрала. Међу тим Инглеска није радије хтела, да саслуша истину. С тога мора сносити последице тога.“

Ја на то приметим, да лично мишљење двеју особа, ма како да су оне знатне, не може јавно мњење у Инглеској као правоваљано освојити, без да се подупре са јасним доказима.

Араби одговори: „Ви ме видите да сам опкољен заступницима сваке класе народа. То је сигурно довољан доказ. Ово су сведоци мојих речи. Остали настави са великим нагласком, „нису зидали на народ, већ на обећања Инглеске.“ Они пак трпе са своје лаковерности. Моје присталице и ја, ми се ни мало не бринемо за обећања и претње Француске и Инглеске. Ми смо готови, да оне, који са помирљивим назорима к нама дођу, у таком истом духу и примимо; али онима, који мачем говоре, мачем ћемо и одговорити. Ми смо одбили сваку јевропску агресију, и одбијаћемо је свом снагом, која нам је у руци, и пошто се уздамо у божију заштиту и султаново закриље, чију вољу ми покорно испуњавасмо, онда немамо себи ништа пребацивати, и осећамо се сигурни у победи наше ствари.“

Араби се тада подиже и покаже својим кретањем, да је разговор прекинут.

Вести из места.

— Позоришно друштво Г. Арадије, које се бави у нашој средини, даје себи много труда да заинтересује публику за своје представе. Тако ће се за који дан давати и гласовита опера „Пустињиково звонце,“ која се једнако даје с највећим успехом на бечкој дворској опери. Да би се представе оперета што пре свршиле, од сад ће се скраћивати прозаични делови. Ако друштво нађе бољу потпору од публике, то је вољно саградити и арену са ложама на каквом згодном месту у вароши. У среду, што долази, биће корисница врсного глумца Мункачије и његове жене, и том приликом даваће се обљубљена оперета Штраусова „Слепи миш“ (Die Fledermaus).

Нови Сад, 29. маја. Лане основано је у Будапешти друштво црвеног крста, и од ото доба почеле су се и по покрајинским варошима оснивати подружнице. И у овој вароши оснива се подружница црвеног крста. Варошко представништво изаслало је нарочит одбор, који читаву ствар руководи. Одбор је пре свега почео упис чланова, а у томе су му ишли на руку појединци и овдашње добротворне задруге. Највише чланова скупила је Задруга Српкиња Новосаткиња. Сутра, у недељу биће у мађистратској дворани главна скупштина, где ће се друштво конститујисати.

НОВИЈЕ.

— Из Будапеште јављају, да је министарство комуникација дало великом жупану, Лад. Јанковићу, претходну концесију за грађење железнице од Ст. Градишке до Барча. Железница та имаће свезе с аустријском јужном железницом.

— Тиса-есларски догађај добија све већу важност те занима све шире кругове. Пре неки дан убио се ђиређхаски државни тужилац, Мелхијор Бот. Вели се истина, да то убиство није у свези с Тиса-есларским догађајем, али тешко је веровати, што тенденцијозна журналистика разглашује, да се на име Бот убио, што му је украдено било 900 фор. државног новца, па га заменик државног надодветника, Секеђ, због тога скинуо са звања. Веле, да ће и државни надодветник Козма отићи, да испита есларски догађај. Поговара се, да су у Болгару нашли девојку, која се по имену Естера Шољмошијева казује и вели, да је из потиског Еслара, али то још није потврђено.

— Као наследнике калајеве на пошти првог начеоника одељења у Аустро-угарскоме министарству спољашњих послова, помињу осим Лад. Сеђењија и бар. Мајера, који је ту скоро наименован за Аустро-угарског посланика у Букурешту и који, будући је у Угарској рођен, зна мађарски, те би могао министра у угарској делегацији заступати. Даље помињу као кандидата и начеоника одељења у министарству, гр. Хојоса (бившег посланика у Букурешту). Најпосле помињу посланичког саветника, бар. Траутенберга, који је као посланички саветник с Колмокијем у Петрограду био, па кад је Калноки постао министром, позван је био у министарство у Беч.

— О кризи у Београду јављају 26. маја: Кабинет дао оставку, но краљ је није примио. Тако исто и скупштинска већина жели, да садашњи кабинет остане. Скупштинска већина састала се 26. о. м. у седницу скупштинску, прогласила се надлежном, да може решавати о мандатима ново изабраних посланика, сматрајући то као предмет пословног реда. У след тога уништила је накнадне изборе, и влада је телеграфским путем расписала нове накнадне изборе за три дана.

— Преговори међу Србијом и Грчком ради закључења међусобног трговачког уговора довели су до повољна резултата, и уговор је 19. о. м. потписан у Београду, потписали су га српски министар-председник и грчки београдски посланик Дељано.

— Дуготвајна контроверза, која је међу Бугарском и Портом о томе трајала, како Бугарска с Портом да води дипломатску преписку, свршена је тим, што ће Бугарска у политичким стварима општити с турским министарством спољашњих послова, а у другим стварима са дотичним стручним министарствима. Легализовање докумената потврђиваће портански бележник и турски министар правосуђа, а после бугарска агентура видирати.

— Турски поверник за Мисир, Дервиш паша приспео је 26. о. м. у Александрију, где га је мисирска војска добро дочекала. Сутра дан отишао је у Кахиру.

Разне белешке.

(Прангија од 1794. године) нађена је. као што „Беогр. Дневн.“ јавља, у Пожаревцу, Пожаревачко начеоништво послало ју је народноме музеју у Београд на чување.

(Емил Зола,) познати француски романописац најновијега кова и кола, има од својих књига сјајан приход. Романа „Нане“ продано је 116,000 примерака, „Ласомоара“ 97,000 а од осталих свега 169,000 примерака. Осим тога, већина волиних дела угледала је најпре света у лисцима париских новина. Награда романописцима одређује се у Француској обично овако: За књигу, која стоји три и по динара (франка), добије писац од сваког проданог примерка по један динар. По томе је Зола, осим од новина, добио од књижара 370,000 дин. за своје књиге.

(Горка заслуга једног краља). О покојном италијанском краљу Виктору Манојлу прича један талијански лист ову веселу причу: „Једнога кишовитог јесењег дана крстарио је краљ по своме свакидашњем ћејифу у ловачком оделу по околици Ступинића, да лови. Сељак неки, стојећи пред кућом, викне му: „Хеј, ловче, ако ми убијеш зеца, што се овуд вере, те ми пустоши баштчу, даћу ти једну моту“ (тадањи пијемонатски новац од 40 пара.) На то ће краљ рећи: „Ма добри човече, виде ли ово време! Једна мота је премало; дај ми барем две.“ Сељак му устевајући обећа, јер бајаги и онако неће уловити зеца. Краљ се упути за зецом и најпосле заморен и кроз и кроз мокар, врати се с убијеним зецем на траг, те заиска своју награду. Сељак се сада стаде опирати: не знам ово, па оно, да му он није рекао, како не би нашао зеца, па најпосле ето му зец цабе. Али краљ се не даде осолити; сељак му је обећао два мота, па као поштен човек ваља да одржи своју реч. Сељак најпосле ни куд ни камо, већ мораде платити награду. Сутра дан пошаље му краљ по једном слуги двадесет динара и поручи му, да само с тога добија двадесет, што није своју реч ловцу одмах искупио; ако у другој подобној прилици буде поштенији, добиће четрдесет динара. Неколико дана носио је краљ обадва мота у џепу, звекетао с њима и говорио би својој пратњи: „Ја сам их оба заслужио, ама горко.“

(Оригинални бакшиш). Некакав инглески великаш наручи у некој гостионици за се одају са ложницом, само за један дан, јер је на путу био. Лети у 8 сахата у вече, дакле пре мрака, стиже он у исту гостионицу, и гле чуда, све 24 свеће у полелеју наручене дворане беху запаљене. Лорд нареди, да се погасе све свеће, а кад сутра дан, а он у рачуну затече све свеће, и то 12 фор., дакле комад по 50 новч. Инглез мирно погледа рачун, пак онда уве столицу, повади свеће из полелеја, плати рачун и првом келнеру даде 2 свеће у име бакшиша. Келнеру од одаје даде 4 свеће, собарици 4 свеће, момку и капицији по 3 свеће, и тако редом, док није све свеће у име какшиша поделио. Истом онда уве пртљаг, седе на кола и мирно отпутује даље. Згодан пример за друге, кад наиђу на бевочне рачуне.

(Становништво Грчке). По најновијем статистичком попису има краљевина Грчка уједно са пределима, који су јој припали уговором од лањске године, 1.970,470 становника, који станују на 1196 четворних миља. По народности има 1.850,000 Грка, 100,000 Арбанаса и 30,000 Словена.

(Сусрет с китовима.) Пароброд „Њу Порт“ који припада њујоршко-кубанском паробродском друштву, срео је пролетос, путујући на југ, огромну поворку китова. Било је од прилике 8 сах. из јутра. Море беше мирно, а сунце се јако блисташе. Сви путници беху на крову и уживаху у прекрасном јутру. Кад, али на један пут се пароброд обрте у сред гомиле китова, који се по површини воде играху. Капетан Џон Сендберг, који се по мостићу шеташе, држи, да их је било неколико хиљада и да су заузимали простор од 20 миља у дужину и по миље у ширину. Већи део тих морских чудовишта имало је по 60—70 фати дужине. Баш кад је капетан посматрао тај страшни призор, један огроман кит хтеде да прође испред кљуна паро-

бродског, но пароброд га са свим на двоје пресече. Потрес је био тако јак, да путници у мало што нису попадали. С једне стране пароброда могаше се видети глава чудовишта, из које шикљаху два млаза воде, а с друге беше труп. Море око целог пароброда било је црвено од крви. Потрес је врло мало нахудио машини, али је она одмах исправљена. Тек се лађари и путници беху опростили првог страха, кад али други кит испречи се пред кљун, који и њега пререва. На срећу ни овај потрес није ништа нахудио, осим што је све на лађи застрашио. После овог капетан је држао, да ће најпаметније бити, да што пре остави то место и да узме други правац.

(Грађански роман.) Шпањолски лист „Епока“ у Мадриду прича о случају што се догодио пролетос у Барцелони: Један ожењен племић стојао је у забрањеном сношају с неком швељом, која је шила за позориште. Уцвељена, иначе добродушна супруга племићева мољаше усрдно свога мужа, да прекине тај сношај с девојком, која њему и свој породици његовој срамоту наноси. Али молбе и суве жене његове немогоше га одвратити од страсти. Несрећна жена одлучи се најпосле, да сама умоли шваљу, да како год прекине с њевиним мужем. Она походи шваљу, и мољаше је тако тужно, да шваља једва могаше промуцати: „Умирите се, госпођо, ја ћу сношај претинути; залажем вам реч своју.“ Госпођа отиде утешена, а девојка јурне себи — нож у срце и на скоро издахне.

Исправак.

У прошлом броју листа у чланку „Србија“ омакле се штамп. погрешке, које овде исправљамо; место: ми на неможемо — треба: ми ни то и т. д. место: међународној страни у Србији пристојећи положаја, треба Србији пристојећи положај.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

СРПСКА КЊИЖАРА БРАЋЕ М. ПОПОВИЋА У Н. САДУ
код „Светога Саве.“

КОБНА ЗАКЛЕТВА

роман из енглеског живота, са енглеског. Књига је обичне осмине и броји 260 страна

Цена је књизи 80 новч.

Ко унапред новац пошље, добија књигу по пошти о нашем трошку (Kreuzband.)

Романи енглески ове врсте превађају се на све књижевне европске језике — јер енглески је укус здрав и забава јевгровита.

У ту врсту броје и овај **најинтересантнији роман** из живота енглеског — који ево и у српском преводу **по трећи пут угледа света** — и све једнако се тражи и купује — у њему ће свака читалица наћи најпријатније забаве и приповетке тако интересантне, да кад узме књигу да чита — не може је из руке оставити — док је од краја до краја не прочита.

Овом приликом препоручујемо још и ова два, исто тако интересантна, забавна романа из истога извора енглеског, као

КРВАВИ КРСТ

цена 75 новчића,

и

КЛЕТВА ПОЛУДЕЛЕ

цена 85 новчића.

Ко у групи горе наведених књига купи:

добија на ф. 2 или 3 ф.	— 20	процената
„ „ „ 4	— 25	„
„ „ „ 6	— 30	„
„ „ „ 8	— 33⅓	„
„ „ „ 10	— 40	„

толико процената приде у књигама нашег издања.

У Новоме Саду о Духови 1882.

Српски књижари и књигоиздавци:

БРАЋА М. ПОПОВИЋИ
код „Светога Саве“,
у кући г. Ђ. Недељковића бр. 24—25.

Изишао је 10. број

„ШКОЛСКОГА ЛИСТА“

са овим садржајем: Некролог Димитрију Поповићу, пароху и намеснику сомборском. Од Николе Ђ. Вукићевића. — Извештај о раду учитељског збора држаног у Будиму 12. маја 1882. Од П. Берића. — Школе у бившој војеној крајини. — Девојачка школа у Берну. — Књижевни прикази. (Приповетке мојој кћери од Буђа и Српски свет, од Никетића) од М. Петровића. — Школске вести. — Разно. — Промене у школству. — Упражњена учитељска места.

Школски лист стаје 3 фор. на годину и могу се још добити сви бројеви од ове године. Претплата се шаље уредништву у Сомбор.

Изишао је сад баш:

ЛЕТОПИС
МАТИЦЕ СРПСКЕ.

Уређује **А. Хаџић.**

Књига 129.

Садржина: I. Урош Стеф. Несторовић и његове заслуге за школе. Од Ђорђа Рајковића. — II. Увроци српско-византинског ратовања 1073—4. Од Панте Срећковића. — III. Мера за меру. (Measure for measure.) Позоришна игра Виљема Шекспира. Превео с енглеског др. Милан Јовановић. — IV. Живи палимпсести. Од дра Л. Костића. — V. Смиљана. Приповетка из Стига, од Н. В. Ђорића. — VI. Живот Луке Стојачковића, сенатора и директора србско-народни основни школа у Сомбору. Од А. С. — VII. Наша новија лирика. VI. Од С. В. П.

Сваки члан, који је својим чланским дужностима, што се тиче плаћања чланарине, одговорио, добија „Летопис“ бесплатно.

Члановима у месту доставља се „Летопис“ у кућу, а чланови са стране могу „Летописе“, који им припадају, подићи сваки дан од „Благајнице Матице Српске“ у Новом Саду.

Ко од чланова жели „Летопис“ поштом добијати, ваља да пошље у име годишње поштарине 50 н. а. вр. „**Благајници Матице Српске**“ у **Нови Сад**, која води бригу да се „Летописи“ тачно разашиљу.

Anlässlich des Wald-Festes des Techniker-Unterstützungs Vereines haben an Überzahlung geleistet:

Zu 5 fl. 75 kr. Herrn Stefan Frank. — Zu 2 fl. Erste Dampfmühl Actien Gesellschaft, Herr An. Lapsky. — Zu 1 fl. 50 kr. Johan Schomann, G. Molnar. — Zu 1 fl. Hochw. G. Kopper, F. Müztelbauer, P. Gabel, J. Rozmir, A. Ziegler, J. Zozek, R. Obermayer, J. Raabstern, F. Fuchsofer, K. Postpischel, Ad. Hochwald, N. Lehrer, A. Maurer, St. Gruber, K. Auman, Brüder Schwarz, Frau B. Hochwald. — Zu 80 kr. Johan Jésky. — Zu 70 kr. J. Bletterer, G. Gabel, J. Schwarz. — Zu 60 kr. J. Dimm, Seb. Sotits & Sohn. — Zu 50 kr. Maj J. Raab, F. Obermüller, K. B. Grosinger, M. Maros, F. Hefler, J. Kleinček, W. Illias, G. Mandl, Fr. Lichtler, W. Fabian, J. Thulner, Filip Polak, Brüder Königstädtler, A. Dintsir, A. Zozek, J. Puzovsky, F. Formayer, Frau M. Wiegenfeld, J. Spiler, F. Eble, P. Seidl, A. Daniel, W. Trnka, M. Mazozlig, Robert Gatter. — Zu 40 kr. M. Maldaker, B. Schlanger, K. Goldman, St. Dech, F. Riemer. — Zu 30 kr. St. Stanko, K. Lobenstein junior, W. Wilety, Frau E. Zabranzky. — Zu 20 kr. P. Schaeffer, J. Babarzý, J. Vanko. — Zu 10 kr. N. N., N. N., wofür den hochherzigen P. T. Spendern der innigste Dank ausgesprochen wird.

Hochachtungsvoll

Das Arrangirungs-Comité.

ТРГОВИНА И ПРОМЕТ.

СТЕВАН КОСТОВИЋ

КОМИСИОНСКА РАДЊА У БУДИМ-ПЕШТИ.

Куп и продаја свију ниже назначени и у ту струку спадајући артикла по умереној провизији и строго солидној послузи.

Извештај од 27. маја (8. јуна) 1882.

Жито из Потисја	76—77 ф.	12.75 ф.	13.—
„ „ „	74—75 „	12.40 „	12.60
„ банатско	77—78 „	—.— „	—.—
„ „	74—76 „	12.30 „	12.65
„ „	72—73 „	12.10 „	12.30
„ бачко	73—75 „	12 20 „	12.40
„ „	72—— „	12.— „	12.20
„ влашко	69—72 „	9.— „	11.—
„ „	66—68 „	—.— „	—.—
„ српско	74—75 „	—.— „	—.—
„ „	— — „	—.— „	—.—
Уванц-жито за март-април	— — ф.	—.— ф.	—.
„ за септ.-октобар	— — „	10.75 „	10.78
Раж мађарска	— — „	8.— „	8.50
„ влашка	— — „	—.— „	—.—
Јечам за храну	— — „	7.40 „	7.85
„ за пиваре	— — „	8.— „	9.50
„ влашки	— — „	—.— „	—.—
Зоб трг. роба	— — „	6.80 „	7.50
„ фина роба	— — „	7.60 „	8.—
Узанц-зоб за март-април	— — „	—.— „	—.—
„ за септ.-октобар	— — „	6.70 „	6.72
Проја мађарска	— — „	—.— „	—.—
„ влашка	— — „	6.— „	6 20
„ влашка за пролеће	— — „	—.— „	—.—
Кукуруз, готова роба, банатски	— — „	7.80 „	7.90
„ „ „ влашки	— — „	—.— „	—.—
„ за мај-јуни банатски	— — „	7.75 „	7.78
„ за септ.-август банатски	— — „	—.— „	—.—
Кукуруз за септ.-октобар банатски	— — „	—.— „	—.—
„ за мај јуни 1883.	— — „	6.60 „	6.80
„ за јан. фебр. март, банатски нови	„	—.— „	—.—
„ за јан. фебр. март, влашки нов	„	—.— „	—.—
Репица готова роба Kohl	— — „	—.— „	—.—
„ банатска	— — „	—.— „	—.—
„ за август-септембар Kohl	— — „	13.4/8 „	13.5/8
„ за јули-август банатска	— — „	—.— „	—.—
Горушица по каквоћи	— — „	7.50 „	7.75
Мувар „ „	— — „	10.75 „	11.—
Ланено семе по каквоћи	— — „	12.50 „	13.—
Кудељно семе „	— — „	10.75 „	11.—
Бикељ по каквоћи	— — „	7.50 „	8.50
Пасуљ бели нови	— — „	9.50 „	10.—
„ „ стари	— — „	8.50 „	9.—
„ жути нови	— — „	8.— „	8.25
Погачице од репице	— — „	5.50 „	5.75
Погачице од горушице по каквоћи	— — „	4.50 „	5.—
Паприка трг. роба	— — „	17.— „	18.—
„ фина роба	— — „	45.— „	48.—
„	— — „	36.— „	38.—
Мед оцеђен	— — „	30.50 „	31.50
„ восчан	— — „	27.50 „	29.—
„ за октобар-новембар оцеђен	— — „	—.— „	—.—
Восак рожнавски	— — „	121.— „	123.—
„ славонски	— — „	125.— „	127.—
Шљиве српске гот. роба нова у бурадма	„	13.50 „	13.75
„ „ „ „ у џакови	— — „	13.— „	13.50
„ „ узанц роба за нов. у бурадма	„	—.— „	—.—
„ „ „ „ у џакови	— — „	12.75 „	13.—
„ босанске гот. роба нова у бурадма	„	—.— „	—.—
„ „ „ „ у џакови	— „	12.50 „	13.—
„ „ узанц роба за нов. у бур.	„	—.— „	—.—
„ „ „ „ у џакови	— „	13.— „	13.25
Пекмез, готова роба, славонски	— — „	13.— „	16.50
„ за септембар-октобар славонски	„	18.50 „	19.—
„ „ „ „ банатски	„	—.— „	—.—
Свињска маст варошка	— — „	75.75 „	76.—
„ „ сеоска роба	— — „	—.— „	—.—
Шпикарке прима мађарске	— — „	16.50 „	17.50
„ прима 1881 славонске	— — „	15 50 „	16.—
„ секунда „ 1881.	— — „	10.— „	11.—
„ прима српске 1879.	— — „	14.50 „	15.50
„ прима српске 1881.	— — „	14.50 „	15.50
Овчије коже срп. и бос. лаке по 102 ком.	„	—.— „	—.—
„ „ „ „ „ средње 102 ком.	„	—.— „	—.—
„ „ „ „ „ тешке 102 ком.	„	135 — „	155.—
Јагњеће за табаке 102 ком.	„	85.— „	105.—
„ за ћурчије 102 ком.	„	—.— „	—.—
Козије по каквоћи за 56 кила	— — „	56.— „	58.—
Јареће „ „ мађар. ердељс.	— — „	98.— „	105.—
„ тешке	— — — „	—.— „	—.—
Телеће коже за 56 кила	— — — — „	124.— „	128.—
Шпирит: у бур. од 600—700 лит.	90% „	33.— „	—.—
„ „ „ „ 300—400 „	(86 A) „	33.50 „	—.—

Рана. Почем су цене жита већ такву висину домашиле и са постојећим ценама финог брашна у великом неугодном размеру стоје и последње и са спуштеним ценама никаква одлазка не налазе, то су млини њихову раденост на полу умалили и намеравају је и даље умалити, тако, да би даље скакање у житу услед слабог придоласка препречили. Млини учествују у купу жита од неколико дана заиста слабо, али инак остаје тежња чврсто и прометуло се последњи 5 дана око 36.000 м. ц. са пуним ценама прошле недеље. И у прочим струкама ране одржале се цене чврсто код умереног обрта У терминима настала је умерена редукција.

Продукти. Шљиве, понајвише српске продају се у располагајућој роби за прекоморски рачун и плаћају се по каквоћи од ф. 13.— до ф. 13.75 за 56 кила. У терминима услед устезања купаца последњи дана није било продаје. Пекмез славонски за септембар и октобар ф. 18.50 до ф. 19.— Готова роба без продаје. Свињска маст ф. 75.— до ф. 75 50, расположење је добро. У шпикарама је слаб посао, поједине продаје са притешњеним ценама.

Ред пловидбе

поштанских пароброда, од 29. маја (10. јуна) 1882. до даље наредбе.

НОВИ САД-ЗЕМУН: сваки дан изузимајући уторак у 5 сати после подне.

НОВИ САД-ОРШАВА и ГАЛАЦ: недељом, средом и петком у 5 сати после подне.

НОВИ САД-ТИТЕЛ: недељом и средом у 5 сати после подне.

НОВИ САД-БУДИМ-ПЕШТА: сваки дан изузимајући петак у ½11 сати пре подне.

У Новом Саду, 28. маја (10. јуна) 1882.

АГЕНЦИЈА

првог ц. кр. прив. дунавског паробродског друштва.

Курс бечке берзе 29. маја (10. јуна)

Лондон	119.95
Сребро	—.—
Ц. кр. дукати	5.65
Наполеондори	9.54
Немачке марке	58.60

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ.

Српска црквена општина сентомашка намерна је своју порту у дужину преко 30° оградом од кованог гвожђа оградити. Дан лицитације одређен је за 24. јуни (6. јули) о. г. у 2 сата после подне. Позивају се подузимачи који би вољни били, посао овај примити, да у горе одређени дан са вготовљеним плановима у општину ову доћи изволе. Сваки лицитант дужан је пре лицитације 10% пишманлука положити.

Из седнице црквено-школског одбора у Сентомашу 22. маја 1882. године држане.

Јов. Стојановић, перовођа. 1—3 **Игњ. Станимировић**, подпредседник.

Мешовита трговина
ЈОВАНА ПАЈЧИЋА
у Адоњу

потребује једног спомоћника, који је добар продавац и вешт у мађарском и немачком говору. У радњу ступити може одма. 1—3

Помодна и мануфактурна радња
Ј. Д. ЈУРУКА И ДР.
у Вршцу,

потребује једног старијег спомоћника. 1—3

ГЛАВНО СТОВАРИШТЕ
„ГИСХИБЛЕРА“ 42—100
приповнате најбоље киселе воде
у Новом Саду код
Д. КОДЕ
где се може добити **сваке врсте минералне воде.**

ТРАЖИ СЕ ДРУГ (КОМПАНИОН)

Ради **повећања** моје постојеће **књижаре** у Вел. Бечкереку, тражим једног друга (компаниона.)

Књижара Ј. Грчића,
1—4 у Вел. Бечкереку.

ПРОДАЈА ВИНА И РАКИЈЕ.

Старатељство гимназије карловачке продаваће у недељу дана 18. јуна 1882. у 3 сахата после подне на јавној дражби 160 хектолитара црна — шилера — и бела — вина, и 10 хектолитара комовице ракије заједно са бурадима.

Дражба ће се држати у кући бившој г. Младена Суботића. 1—3

СРПСКА ШТАМПАРИЈА
Дра СВЕТОЗАРА МИЛЕТИЋА

потребује 2 слагача и 2 шегрта, који одма ступити могу. 5—

СТЕЧАЈ.

На упражњено место учитеља на српској основној школи у Великом Гају расписује се овим стечај.

Са звањем тим скопчана је плата у готовом — 200 фор. а. вр. 24 меци жита, 24 меци окрњена кукуруза, 3 хвата дрва, 4 ланца ораће земље — на које учитељ порез плаћа, бесплатан стан са баштом и сламе за огрев колико треба за школу и учитеља.

Учитељу спада у дужност осим законом прописани предмета још учити децу мађарски и немачки читати и писати, појати у св. цркви при богослужењу и парастосима, децу обучавати у црквеном појању, о ускршњем посту шиљати одраслију децу на часове, а средом и петком долазити са своме децом на пређеосвећену литургију.

Компетенти имају своје по закону инструиране молбенице до 15. јула о. г. овоместном школском одбору поднети.

Из седнице школског одбора држане у Вел. Гају дана 23. маја 1882.

Жива Пајић, перовођа. 2—3 **Голуб Максимов**, председник.

АНТОНА ДРЕХЕРА
ЕКСПОРТНО ПИВО У ФЛАШАМА

може се једино добити и наручити код

Дитриха и Готшлига у Будим-Пешти

или

Антона Дрехера у Штајнбруху.

Сваки дан се двапут пуне флаше најбољег ли за то резервисаног експортног пива.

Препродавцима знатно спуштање цена и концесија.

Изволите прочитати

У интересу п. н. консумента дрехеровопива у флашама чинимо пажљивим, да су само она пива у флашама права и неискварена где се на вињетама у флаша може јасно видети име: „**Дитрих и Готшлиг.**“ 9-10

СРПСКА ШТАМПАРИЈА
Дра СВЕТОЗАРА МИЛЕТИЋА
У НОВОМ САДУ

препоручује се п. т. публици како у месту, тако и из околине, са својом тачном, брзом, лепом и јефтином израдом сваковрсни штампарски послова.

Особито упозорује сл. црквене општине на

ЦРКВЕНЕ МАТРИКУЛЕ

које су на прописаној правој кончаној хартији „Dyos-Győri“ штампане и то у формату 46—59 сантим.

Цена је књизи од 25 табака 1 ф. 25 н.

ОБЈАВА ЛИЦИТАЦИЈЕ.

„**I. новосадска заложница**“ јавља овим да ће се ту 3. (15.) јуна 1882. у 8 сати пре подне под руковањем судског изасланика на јавној лицитацији **продавати заложене ствари**, којима је рок откупу био месеца **јануара, фебруара и марта 1882. год.** П. т. купци учтиво се дакле позивају овамо.

Странке, које би још вољне биле, своје пале ствари да искупе, или да рок залози продуже, позивају се овим да то учине најдаље до 2. (14.) јуна.

У Новом Саду, месеца јуна 1882.

Карло Левингер и син.

Одговорни уредник др. Светозар Милетић. Српска штампарија дра Светозара Милетића.